

Hjemmehjælp

Frit valg koster i kommuner

Foged, Søren Kjær; Houlberg, Kurt

Published in:
Politiken

Publication date:
2015

Document version
Peer-review version

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Foged, S. K., & Houlberg, K. (2015). Hjemmehjælp: Frit valg koster i kommuner. *Politiken, Debat*, 10.
<http://www.kora.dk/udgivelser/udgivelse/i12320/Hjemmehjaelp-Frit-valg-koster-i-kommuner>

Hjemmehjælp. Frit valg koster i kommuner

Når mange ældre vælger at få praktisk hjemmehjælp fra et privat firma, bliver det dyrere for kommunen.

Søren Kjær Foged og Kurt Houlberg

Siden 2003 har alle hjemmehjælpsmodtagere haft ret til at vælge mellem en hjemmehjælper fra kommunen og én fra et privat firma. Det politiske formål har været at give hjemmehjælpsmodtagerne valgfrihed og skabe konkurrence på kvaliteten af hjemmehjælpen. Men det frie valg af leverandør er ikke gratis for kommunerne. En ny forskningsanalyse af den såkaldte godkendelsesmodel viser, at når det gælder praktisk hjælp som rengøring og indkøb, så betyder en stigning i de private leverandørers markedsandel også en stigning i de kommunale timepriser: Jo flere ældre, der vælger en privat leverandør til praktisk hjælp, jo dyrere bliver det for kommunen selv at levere denne ydelse.

Frem til 2013 tilbød langt de fleste kommuner det frie valg gennem godkendelsesmodellen. Her bliver private leverandører godkendt til at levere hjemmehjælp, hvis de opfylder kommunens pris- og kvalitetsvilkår. I godkendelsesmodellen er der ikke en direkte konkurrence på prisen. De private leverandører skal levere til de timepriser, som kommunen har beregnet ud fra kommunens egne langsigtede omkostninger ved at levere praktisk hjælp og personlig pleje.

Godkendelsesmodellen udelukker dog ikke, at det kan påvirke kommunens økonomi, når de ældre vælger en privat leverandører. Det kan f.eks. blive dyrere for kommunen, fordi dens stordriftsfordele forsvinder, når antallet af kommunale hjemmehjælpsmodtagere daler. Det kan også være, det bliver sværere for kommunen at planlægge og udnytte kapaciteten – eller at udgifterne til at administrere samarbejdet med mange forskellige private leverandører bliver større. Omvendt kan det også være, at kommunen sparer penge, fordi den bliver mere omkostningsbevidst. Og den kan lære noget af de private leverandører, som kan gøre opgaveløsningen mere effektiv.

Forskningsrapporten har undersøgt de økonomiske effekter for kommunerne af godkendelsesmodellen fra 2008 til 2013. Undersøgelsen ser på sammenhængen mellem hvor mange af kommunens hjemmehjælpsmodtagere, som anvender en privat leverandør, og

kommunens omkostninger ved at levere den tilsvarende hjemmehjælpsydelse. Undersøgelsen omfatter to hjemmehjælpsydelser: Praktisk hjælp og personlig pleje. Praktisk hjælp er f.eks. rengøring, tøjvask, indkøb og ledsagelse til lægebesøg og andre aktiviteter. Personlig pleje er hjælp til personlig hygiejne, bad, påklædning og spisning.

Siden det frie valg af hjemmehjælp blev indført i 2003, har en stigende andel af hjemmehjælpsmodtagerne valgt at benytte en privat leverandør. Fra 2008 til 2013 steg den private markedsandel med 15 procentpoint for praktisk hjælp og fire procentpoint for personlig pleje, som det fremgår af figur. I 2013 valgte næsten hver anden af de hjemmehjælpsmodtagere, der kun modtog praktisk hjælp, at få hjælp fra et privat firma. Kun syv procent valgte privat til personlig pleje.

Og disse stigninger i den private markedsandel har altså påvirket kommunernes økonomi. For *praktisk hjælp* viser analysen, at jo større en andel af modtagerne af praktisk hjælp, der vælger en privat leverandør, jo dyrere er det for kommunen selv at levere den tilsvarende ydelse. Hvis den private markedsandel stiger med 5 procentpoint, stiger de kommunale timepriser med 4 kroner og 30 øre i gennemsnit. Det svarer til en stigning i den gennemsnitlige timepris fra 2008 til 2013 på 1,1 procent.

For personlig *pleje* finder analysen ikke en klar sammenhæng mellem den private markedsandel og de kommunale timepriser. For personlig pleje peger analysen altså på, at der *ikke* har været økonomiske effekter for kommunerne af ændringer i den private markedsandel. Det kan f.eks. hænge sammen med, at den private markedsandel er relativt lav for personlig pleje sammenlignet med praktisk hjælp.

Og hvad er så forklaringen på, at det bliver dyrere for en kommune at løse opgaven, når flere ældre får praktisk hjælp fra private hjemmehjælpsfirmaer? Det kan som nævnt være, at kommunen mister stordriftsfordele: Hvis de kun skal besøge hver anden hjemmehjælpsmodtager, bruger hjemmehjælperen mere tid på transport og udnytter ikke sin arbejdstid lige så effektivt.

Der kan også være udfordringer i forhold til effektiv planlægning og kapacitetsudnyttelse. Når nogle hjemmehjælpsmodtagere skifter til en privat leverandør, bliver der pludselig tomme huller i den kommunale hjemmehjælps dagskalender.

Og endelig har kommunen udgifter i forbindelse med at administrere aftalerne med de private leverandører. Det private marked for praktisk hjælp har været

kendetegnet ved mange små leverandører, og det vil typisk give kommuner ekstra arbejde med at planlægge, koordinere og føre tilsyn. Samtidig har godkendelsesmodellen udelukket en direkte priskonkurrence mellem leverandørerne.

Det frie valg har været en politisk målsætning i sig selv. Opgjort i antallet af ældre, som vælger en privat leverandør til praktisk hjemmehjælp, er den målsætning indfriet. Den nye undersøgelse viser samtidig, at det frie valg ikke har været gratis. Hvorvidt politikerne i fremtiden vil udvide det frie valg til flere velfærdsområder, er i sagens natur en politisk afvejning, hvor den økonomiske omkostning kan indgå som et af flere parametre.

analyse@pol.dk

Søren Kjær Foged er ph.d.-studerende ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Kurt Houlberg er programchef i KORA.